

"בעל מלחמות... מצמיח ישועות" **"Wars and Redemption in the Thought of Rav Kook"**

א. **הראי"ה קוק, אורות המלחמה / ח, עמ' טו**
נכתם עוון שופכי הדמים, מלכי אדמה הזדים וכל מרגיזי ארץ. לא יכפר לארץ לדם אשר שפך בה כפי-אדם שפכו, והכפרה מכרחת לבוא: **בטול כללי לכל מכוונות התרבות של עכשו, עם כל שקרו ותרמיתו, עם כל זממתו הרעה וארסו הצפוני.** כל התרבות, המתהלקת בצלצלי שקרים, מכרחת להכחד מן העולם, ותחתיה תקום מלכות עליונית קדישין. אולם של ישראל יופיע, לכוון עולם בעמים בעלי רוח חדשה, בלאמים אשר לא יהגו ריק ולא ירגזו עוד על ד' ועל משיחו, על אור חיי העולם ועל התם והאמונה אשר לברית עולמים.

1. בבא בתרא י, ע"ב

וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן העולם הבא אמר להם כל שכנגד זקניו כבוד כי הא דיוסף בריה דר' יהושע חלש אינגיד א"ל אבהו מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתין [א"ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות **אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן** מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשיטא בלאו הכי נמי אלא **הרוגי לוד**

2. פירוש רש"י, שם

הרוגי מלכות ותו לא - כלומר הך מלתא לחודא הוא דהוי בהו שנהרגו על קידוש השם ותו לא הוה בהו:

הרוגי לוד - לוליינוס ופפוס אחים שהרגם (טורנוסרופוס) הרשע בלודקיא כדאמרין במסכת תענית (דף יח) על ידי גזירה שנגזרה על ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנוה:

3. הראי"ה קוק, אורות, המלחמה, א

כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח משיח. עת הזמיר הגיע, זמיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם והעולם מתבסס, וקול התור נשמע בארצנו. היחידים הנספים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה ממדת מיתת צדיקים המכפרת, עולים הם למעלה בשרש החיים ועצמות חייהם מביא **ערך כללי** לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם בכל ערכיו ומובניו. ואחר כך כתם המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי ערכה של גדל המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה... **"בעל מלחמות** זורע צדקות, **מצמיח ישועות**, בורא רפואות, נורא תהלות, אדון הנפלאות, המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו מהרה לאורו".

4. בראשית רבה, מב, ד

"ויהי בימי אמרפל"... אמר רבי אלעזר בר אבינא, אם ראית מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח תדע שכן שהרי בימי אברהם על ידי שנתגרו המלכיות אלו באלו באה הגאולה לאברהם.

מגילה יז ע"א

מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא.

5. **שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ב - "עת הזמיר הגיע"**, הגיע זמן של ערלה שתזמר, הגיע זמן של רשעים שישברו, שנאי (ישעיה י"ד) שבר ה' מטה רשעים, הגיע זמן של בבליים להשמד (של מלכות הרשעה להכלות)... "וקול התור נשמע בארצנו".

6. **אגרות הראיה ב, סי' תשלה**, י"א תמוז תרע"ה, ס"ט-גאללען,

ואם כי מעורפלות הן המחשבות בעת-המבוכה הזאת, **והפרטיות היא נבלעת כ"כ במהומת הכלל**... אנו יודעים ברור, מאמינים ומכירים ברור, כי א-ל דעות ד' ולו נתכנו כל העלילות כולן, ומן השמות הגדולות הנעשות בארץ מכל ההרס הגדול אשר במחנות ישראל ובמערכות העולם בכלל קרן-ישועה עתידה לצמח. רוח חדש ודאי יתכונן בעולם, וכל תכונות העבודות השונות, המגמות והחפצים הטהורים, אשר טובי-לבב ואנשי-קודש הגו והרו מעולם ועד עולם, ישובו להתגלם בצורה יותר מפוארה, יותר מחוטבה ומבוררה, וזכי-רעיון וצחי-חפץ ימצאו בחיים הבאים להתחדש בעולם בסיס יותר אמיץ וחזק לכל הגיוני-לבב העדינים הנובעים ממקור קודש הקדשים. וממילא מובן, שמה שנוגע לאור ישראל, לצפיית ישועתו והגלות קרבת הכשרת גאולתו, כל אשר יזוכך העולם ומחשבותיו יתרוממו לחוגים יותר מחודשים בטוהר - הנה הכר מתרחב להתפשטות זיוה **לא יבטל כל זיק של טוב** אשר החל להגלות, כי דבר ד' אחר לא ישוב ריקם, כי-אם ישוב במובן יותר עמוק, יותר רענן, יותר מקורב אל מקורו העל הצביון המהותי שאליו הוא צריך לשוב.

7. אגרות הראיה ג, סימן תשנ"ג, ז' טבת עתר"ו, ס"ג
והמחשבה הכללית, ההולכת ופורחת בנשמת החושבים המבליטים כבר את אותיותיה במלואן, היא הכוללת את כל האוצרות של האהבה והיראה, של התורה והמצוה, **היא היא המכשירה את הגאולה**, היא היא המביאה את רוחא דמלכא-משיחא, אל העולמים הרבים ואל עולמנו להיות מופיע בהדר גאון עזו בכנסת-ישראל.

8. מדרש תנחומא (ורשא), פרשת בהעלותך סימן יג
 "אספה לי שבעים איש [מזקני ישראל]... כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד... וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך" (במ' יא, טז-יז) "... שבשעה שאמר פרעה הבה נתחכמה לו וישימו עליו שרי מסים, ויבן ערי מסכנות (שמות א) ... היו מכין הנוגשים את השוטרים שנאמר (שם) /שמות ה'/ ויכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם וגו' והיו השוטרים מוכים על שאר העם ולא היו מוסרין אותן ביד הנוגשים והיו אומרים מוטב לנו ללקות ואל יכשלו שאר העם, לפיכך כשאמר הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש אמר משה לפני הקב"ה רבוני איני יודע מי ראוי ומי אינו ראוי... לפיכך הוא אומר אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו, ולפי שמסרו עצמן ללקות על הצבור לפיכך ונשאו אתך במשא העם, ללמדך שהשוון הקב"ה למשה, מכאן את[ה] למד שכל מי שמוסר עצמו על ישראל **זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקדש**, לכך כתיב אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו מן אותם שכתוב בהן ויכו שוטרי בני ישראל.

9. נדרים, לח ע"א
 אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור, ועשיר וחכם ועניו.

10. משנה, אבות ד, א
 בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם... איזהו גבור הכובש את יצרו... איזהו עשיר השמח בחלקו.

11. רמב"ם, מורה נבוכים (תרג' אבן תיבון), חלק ב, מה-
 המדרגה הראשונה. תחילת מדרגות הנבואה - שילוח לאיש עזר א-לוהים שיניעוהו ויזרזהו למעשה טוב גדול, כהצלת קהל ישובים מקהל רעים, או הציל חשוב וגדול, או השפיע טוב על אנשים רבים, וימצא מעצמו לזה מניע ומביא לעשות - וזאת תיקרא 'רוח יי', והאיש אשר ילוח אליו זה הענין יאמר עליו ש"צלחה עליו רוח יי", או "לבשה אותו רוח יי", או "נחה עליו רוח יי", או "היה יי עמו", וכיוצא באלו השמות. וזאת היא מדרגת 'שופטי ישראל' כולם... ודע שכמו זה הכח לא נבדל ממשה רבינו מעת השיגו לגדר האנשים - ולזה התעורר להרוג את ה'מצרי'.

12. הראי"ה קוק, אורות הקודש ג, מוסר הקודש, עמ' קמז, "היסוד הכללי"- קא
 האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו סובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ

ליסורים גשמיים ורוחניים, המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה.

13. הראי"ה קוק, אורות, עמ' קסו- הנשמה הכללית של כנסת ישראל אינה שורה באיש הפרטי כי אם בארץ ישראל, **וּתִיכַף כְּשֶׁבֶא אָדָם לֹא־יִי מִתְבַּטֶּלֶת נִשְׁמָתוֹ הַפְּרִטִית** מפני האור הגדול של הנשמה הכללית הנכנסת לתוכו. ותוכן עליון זה פועל את פעולתו בין כשבא הדבר לידי רצון והכרה, בין כשבעל הדבר אינו רוצה ואינו מכיר כלל את ערכו. אמנם הבדל גדול יש בזה בין ההתגלות וההתרחבות של הנשמה הכללית, **שכל שיהיה רצונו יותר חזק להיכלל בנשמה הכללית כה תאיר בו באור קדשה...**

14. הרי"מ חרל"פ, ממעייני הישועה, עמ' יב כשמגיע תור התגלות צעדי הגאולה, **ראשית התשובה היא, לשוב ולהקיץ מחדש את מושגי הכלל הנעלם של ישראל ולהתנער לאט לאט מהפרטיות**, שמתוך זה יחדלו כליל כל החטאים והעיוותים...

15. הרי"ק קארו, שלחן ערוך, יורה דעה שמ- העומד בשעת יציאת נשמה... חייב לקרוע, ואפילו אם לפעמים עשה עבירה לתיאבון או שמניח לעשות מצוה בשביל טורח. הגה: אבל רגיל לעשות עבירה אין מתאבלין עליו, וכל שכן על מומר לע"ז, וי"א שמומר שנהרג בידי עכו"ם מתאבלים עליו. **ש"ך, סק"ט-** אי אפשר לחלוק על זה... דמומר שנהרג בידי עכו"ם... הוי ליה מיתתו כפרה ומתאבלים עליו.

16. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן שלג ... מכיון שנהרג קרי לי' חסידך ועבדיך כאשר יבואר לקמן אי"ה... ועוד אני מביא ראי' ברורה מש"ס סנהדרין מ"ח ע"א דשקיל וטרי בקדשי שמים של אנשי עיר הנדחת מ"ט אין מקריבים אותם הא מכיון דאיכטל ה"ל כפרה אפי' מת מתוך רשעו כדכתי' **נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף אף ע"ג דהיו רשעים ומתו מתוך רשעם קרו להו עבדיך ומשני מת בידי עכו"ם דלא בדין מיקטלי ה"ל כפרה אפי' מת מתוך רשעו... תו איכא למשמע דנהרג בידי עכו"ם נתכפר לו מיד טרם צערי דקברי דהרי אותן שהיה מאכל לעוף שמים לא חזו צערי דקברי וגם בטרם נתנו לעוף השמים כבר קרי להו עבדיך שהרי אומר נתנו נבלת עבדיך מאכל לעוף ש"מ מעתה שנקטלו קרי ליה מיד עבדיך ונתכפר להם אי"כ ראוי ומחויב לקוברם בקבר אבותיהם לפי כבודם.**

17. תהלים עט- מזמור לאסף א-להים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעיים. (ב) נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ. (ג) שפכו דמם כמים סביבות ירושלם ואין קובר. (ד) היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו. (ה) עד מה ד' תאנף לנצח תבער כמו אש קנאתך. (ו) שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. (ז) כי אכל את יעקב ואת נוחו השמו. (ח) אל תזכר לנו **עונות ראשנים** מהר יקדמונו רחמך... (ט) עזרנו א-להי ישענו על דבר **כבוד שמך** והצילנו וכפר על חטאתינו **למען שמך**. (י) **למה יאמרו הגוים איה א-להיהם** יודע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך (יב) והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם **אשר חרפוך ד'** (יג) ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעלם לדור ודור נספר תהלתך:

18. ר"א דנציג, חכמת אדם, סימן קנז, יב- והנהרג על ידי נכרי אפילו לא יצא ממנו דם כלל כגון שנחנק קוברין אותו כאשר הוא נמצא כדי להעלות חמה (ש"ך שם ס"ק י"א):